

Μετά από ένα διαζύγιο σχεδόν όλα αλλάζουν. Μία από τις αλλαγές είναι ότι πλέον έρχονται στην επιφάνεια, με πολύ έντονο πολλές φορές τρόπο, όλες οι διαφορές των δυο πρώην συζύγων. Αυτό συμβαίνει και σε ότι αφορά τα παιδιά και την ανατροφή τους. Είναι συχνά αναπόφευκτο, γι' αυτό είναι σημαντικό οι γονείς να προσπαθούν όσο γίνεται να προστατέψουν το παιδί τους από τις μεταξύ τους «εχθροπραξίες».

Ο κύριος λόγος που ένα ζευγάρι χωρίζει, είναι στις περισσότερες μάλλον περιπτώσεις το γεγονός ότι οι δυο σύζυγοι δεν συμφωνούν πια σε βασικά θέματα της ζωής άλλοτε πρακτικά, καθημερινά, άλλοτε σε θέματα αξιών και πεποιθήσεων, συχνά δε και στα δύο. Αυτό μάλιστα που συμβαίνει συχνά είναι ότι, ειδικά την πρώτη περίοδο μετά το χωρισμό οι ασυμφωνίες αυτές παίρνουν μεγάλες διαστάσεις και τονίζονται ιδιαίτερα. Αυτό γιατί από τη μια τα συναισθήματα των πρώην συζύγων είναι ακόμη πολύ ζωντανά και ανεπεξέργαστα και από την άλλη για να δικαιολογηθεί και να «σταθεί», τόσο απέναντι στον ίδιο τους τον εαυτό όσο και απέναντι στους τρίτους η απόφαση του χωρισμού.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει δυστυχώς πολύ συχνά και σχετικά με τα θέματα που έχουν να κάνουν με τα παιδιά και την ανατροφή τους. Θεωρητικά, ένα διαζύγιο χωρίζει τους συντρόφους αλλά όχι τους γονείς. Θεωρητικά δυο άνθρωποι που έχουν μαζί ένα παιδί έχουν ενωθεί διαμέσου αυτού του παιδιού, οριστικά και αμετάκλητα.

Στην πράξη δυστυχώς τα πράγματα δεν επιβεβαιώνουν ακριβώς αυτή τη θεωρία. Αντίθετα, πολύ συχνά, όλα αυτά στα οποία (υποτίθεται ότι)συμφωνούσαν σχετικά με την ανατροφή του παιδιού τους τινάζονται στον αέρα και τη θέση τους παίρνουν διαφορετικές, εντελώς αντίθετες αντιλήψεις. Φαίνεται πως, όσο ζουν μαζί, πολλοί γονείς προσαρμόζονται ο ένας στις παιδαγωγικές τακτικές του άλλου, όχι από απάθεια ή αδιαφορία ή ελλιπή επικοινωνία όσο γιατί ο καθένας έχει το ρόλο του μέσα στην οικογένεια και απέναντι στο παιδί και αυτά που κάνει είναι αποδεκτά μέσα στα πλαίσια του ρόλου αυτού. Κατά έναν τρόπο οι γονείς όσο είναι μαζί αλληλοσυμπληρώνονται κι αυτό τους δίνει την ευχέρεια να παραβλέπουν πολλά από αυτά που δεν εγκρίνουν ο ένας στον άλλο.

Αυτό αλλάζει αυτόματα μετά το χωρισμό. Τότε ο φακός πέφτει στις διαφορές, τις αντιθέσεις, τις ασυμφωνίες δυστυχώς και σε ό,τι αφορά το παιδί ή τα παιδιά.

Αυτό επιβεβαιώνει, πολύ ζωντανά από τη δική του οπτική γωνία ο δωδεκάχρονος Αριστείδης. «Δεν αντέχω πια να τους ακούω! Έλεγα ότι άμα χωρίσουν, τουλάχιστον θα σταματήσουν επιτέλους οι τσακωμοί και οι φωνές γιατί πριν αυτό έκαναν συνέχεια, μαλώνανε. Τώρα μένουμε χωριστά, εγώ είμαι μαζί με τη μητέρα μου, αλλά συνεχίζουν να μαλώνουν και μάλιστα τώρα μαλώνουν για μένα! Αυτό δε γινόταν πριν. Ας πούμε για όποιο θέμα πρέπει να μιλήσουν και να συμφωνήσουν, ας πούμε αν θα πάω στην διήμερη εκδρομή με την τάξη μου ή για το χαρτζηλίκι μου ή αν είναι καλό να βλέπω ποδόσφαιρο όταν έχει αγώνες αργά το βράδυ, αυτοί θα μαλώσουν. Ενώ παλιά ο πατέρας μου δεν ανακατευόταν στα περισσότερα και η μητέρα μου δεν ανακατευόταν στα αθλητικά!»

Στην ουσία, αυτό που συμβαίνει με τον χωρισμό, είναι ότι φέρνει στην επιφάνεια προϋπάρχουσες -σε ενεργή ή λανθάνουσα μορφή- διαφωνίες και διαφορές. Συμβαίνει μάλιστα συχνά, κι αυτό φαίνεται πιο ξεκάθαρα π. χ. σε γάμους από διαφορετικές εθνικότητες ή κοινωνικές τάξεις, οι σύζυγοι να επιστρέφουν ολοκληρωτικά σ' αυτό που θεωρούν «δικό τους» τρόπο ζωής, προσπαθώντας να «αποτινάξουν» από πάνω τους ό,τι είχαν ενσωματώσει ή άλλοτε αναγκαστεί να αποδεχτούν από τον τρόπο ζωής του άλλου. Κάπως έτσι συμβαίνει και με την ανατροφή των παιδιών. Ο καθένας απ' τους δύο αισθάνεται μετά το διαζύγιο «ελεύθερος» να συμπεριφερθεί στο παιδί του όπως εκείνος θεωρούσε και θεωρεί σωστό.

«Η γυναίκα μου ήταν πάντα με τα παιδιά υπερβολικά απαιτητική σε θέματα πειθαρχίας και καλής διαγωγής. Έπρεπε πάντα να πηγαίνουν για ύπνο στις οχτώμισι, ακόμα και το καλοκαίρι, να προσέχουν πώς θα κάτσουν, πώς θα παίξουν, να μη λερωθούν, να μη γραντζουνιστούν, να μην κάνουν καμιά ζημιά, γενικά πολλά «μη» και πολλά «πρέπει». Εγώ βέβαια την άφηνα, λίγο επειδή βαριόμουνα τις αντιπαραθέσεις, λίγο γιατί έλεγα ότι δεν πειράζει, καλό θα τους κάνει. Τώρα όμως που χωρίσαμε, όταν βλέπω τα παιδιά μου, έχω επιτέλους την ελευθερία να είμαι πιο χαλαρός μαζί τους, να είμαι δηλαδή πιο πολύ έτσι όπως είμαι εγώ σαν άνθρωπος και βλέπω ότι αυτό αρέσει στα παιδιά και τους κάνει καλό, περνάμε ωραία μαζί. Φυσικά η μητέρα τους είναι έξαλλη με την απάθεια μου, όπως τη λέει...»

Εύκολα μπορεί να διακρίνει κανείς, μέσα στα λόγια του Δημήτρη ότι, μετά το χωρισμό αφήνει πίσω του κάποιους συμβιβασμούς που είχε κάνει για χάρη της γυναίκας του και επιστρέφει -ανακουφισμένος σχεδόν- σε κομμάτια του παλιού του εαυτού που είχε «απαρνηθεί». Αυτό βέβαια γίνεται ούτως ή άλλως όταν οι δρόμοι δυο ανθρώπων χωρίζουν. Όμως η ύπαρξη των παιδιών είναι που το φανερώνει στον άλλο, διαφορετικά μπορεί να μην το μάθαινε ποτέ. Μέσω των παιδιών αισθάνονται οι πρώην σύζυγοι πιο δυνατά την «προδοσία» της κοινής τους ζωής από τον άλλο. Και για τον λόγο αυτό είναι ακόμα πιο δύσκολο να αποδεχτούν τις μεταξύ τους διαφορές στην ανατροφή των παιδιών. Πολλές φορές λοιπόν, συνεχίζουν έτσι να ξεκαθαρίζουν δικούς τους λογαριασμούς, με πρόφαση το καλό των παιδιών που υποτίθεται πως δυσκολεύονται, υποφέρουν ή κινδυνεύουν.

Ένα από τα πράγματα που χαρακτηρίζουν όμως τους γονείς σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό είναι το ότι δεν συμφωνούν ποτέ απόλυτα στις παιδαγωγικές τους μεθόδους. Τα παιδιά πάλι απ' τη μεριά τους είναι κάλλιστα σε θέση να προσαρμοστούν σ' αυτές τις διαφορές από τις οποίες μάλιστα ωφελούνται γιατί μαθαίνουν ότι υπάρχουν διαφορετικοί άνθρωποι, διαφορετικοί τρόποι ζωής με τους οποίους μπορεί να ζήσει πολύ καλά κανείς. Όταν όμως αυτές οι διαφορές εξελίσσονται σε ανταγωνισμό και πόλεμο επειδή ο ένας γονιός δεν σέβεται τον τρόπο του άλλου, τότε τα παιδιά πραγματικά υποφέρουν. Με ποιο τρόπο;

-Με το ότι μπαίνουν σε δίλημμα αφοσίωσης επειδή νιώθουν ότι αναγκάζονται να πάρουν το μέρος του ενός γονιού κι αισθάνονται ότι προδίδουν τον άλλο. Προσπαθούν συνέχεια να φερθούν με τον σωστό τρόπο για να μην δείξουν ότι προτιμούν τον ένα ή τον άλλο, κρύβουν τα συναισθήματα τους, κλείνονται στον εαυτό τους, χάνουν τον αυθορμητισμό τους.

-Ορισμένα παιδιά αντιδρούν με το να παίρνουν πράγματι -για ένα διάστημα τουλάχιστον- το μέρος του ενός γονιού, συνήθως αυτού με τον οποίο ζουν. Αυτό μοιάζει καταρχήν να ανακουφίζει τα πράγματα, όμως δεν είναι χωρίς συνέπειες για το παιδί το οποίο αγαπάει και έχει

ανάγκη και από τους δύο γονείς του αλλά φοβάται πολύ ότι θα χάσει αυτόν τον οποίο «απαρνήθηκε». Επίσης, αναγκάζεται πολλές φορές να κρύψει, να αρνηθεί ή να κάνει ότι δεν υπάρχουν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά και οι συμπεριφορές που το κάνουν να μοιάζει με τον άλλο γονιό, κάτι που του προκαλεί μεγάλη σύγκρουση κυρίως με τον ίδιο του τον εαυτό.

-Πολλά παιδιά προσπαθούν να ευχαριστήσουν και τους δύο γονείς, λέγοντας τους π.χ. ότι «εγώ περνάω καλύτερα μαζί σου, θα ήθελα να μένω μόνο μαζί σου». Οι γονείς θεωρούν ότι τα παιδιά τους χειρίζονται και τους κοροϊδεύουν και θυμώνουν μαζί τους. Όμως, ειδικά στα μικρότερα παιδιά, αυτή η συμπεριφορά δεν είναι παρά η προσπάθεια να βοηθήσουν τους γονείς επειδή νιώθουν πολύ καλά ότι αυτό θα ήθελαν να ακούσουν.

-Πολλά παιδιά αναγκάζονται (από τους γονείς συνήθως) να αναλάβουν ρόλο διαμεσολαβητή για να διατηρήσουν έστω κι έτσι την επικοινωνία μεταξύ των γονιών τους. Ο ρόλος όμως αυτός είναι πολύ άδικος και επιβαρυντικός γιατί τα παιδιά αισθάνονται υπεύθυνα για τα «μηνύματα» που μεταφέρουν, τα οποία βέβαια συνήθως είναι αρνητικά. Παίρνουν επάνω τους την οργή, τη λύπη, την απογοήτευση που προκαλούν αυτά που διαβιβάζουν και μπορεί να καταλήξουν να θεωρούν τα ίδια τους τα λόγια «επικίνδυνα», να φοβούνται να μιλήσουν ή να μπερδέψουν με τον καιρό τα δικά τους συναισθήματα και τις δικές τους απόψεις με αυτές που μεταφέρουν.

Για τους λόγους αυτούς λοιπόν, οι ειδικοί συμφωνούν στο ότι οι μόνες διαφορές στην ανατροφή που μπορούν να αναστατώσουν πραγματικά ή να βλάψουν τα παιδιά είναι αυτές που προέρχονται από την απόρριψη του ενός γονιού προς τον άλλο. Όταν οι συζυγικές διαφορές και συγκρούσεις υπερκαλύπτουν και τον γονεϊκό ρόλο, τότε συνήθως την «πληρώνουν» τα παιδιά. Πέρα λοιπόν από οποιεσδήποτε διαφορές είναι σημαντικό να προσπαθήσουν –πραγματικά για το καλό των παιδιών τους- να εστιάσουν σε αυτά που συμφωνούν, έστω κι αν είναι μόνο ορισμένες βασικές αξίες, και να αντιληφθούν τους εαυτούς τους σαν σύμμαχους τουλάχιστον σ' αυτό το ένα και μοναδικό πράγμα: στο να εξασφαλίσουν στο παιδί τους το καλύτερο δυνατό παρόν και μέλλον.

Η «δύσκολη» ή «προβληματική» συμπεριφορά των παιδιών μετά το διαζύγιο είναι συνήθως αυτή που κάνει τον ένα γονιό να αμφιβάλλει, να αγωνιά ή να εξοργίζεται με τις μεθόδους διαπαιδαγώγησης του άλλου. Στον πρώτο καιρό μετά το διαζύγιο (που μπορεί να είναι, κατά περίπτωση και 1-2 χρόνια) πολλά παιδιά αντιδρούν έντονα, αλλάζουν, γίνονται «δύσκολα», κάτι που μπορεί να οφείλεται ακόμη και στις εντάσεις που υπήρχαν πριν το διαζύγιο των γονιών αλλά και στην προσπάθεια προσαρμογής στην καινούργια κατάσταση. Αν αυτές οι συμπεριφορές συνεχίζονται για πολύ καιρό μετά το χωρισμό, τότε το πρώτο πράγμα για το οποίο θα πρέπει να αναρωτηθούν οι γονείς είναι το πόσο δύσκολη και προβληματική είναι η δική τους επικοινωνία με τον ή την πρώην τους και όχι τόσο αν το παιδί ζημιώνεται από το ότι ο καθένας τους έχει διαφορετικές μεθόδους διαπαιδαγώγησης και διαφορετικό τρόπο ζωής.

